

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt. 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt. 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETESEK: 6-hasábos petit sor egyszer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyiltér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

A közegészségügyi kongresszus.

Arad, szeptember 4.

(K.) Most folyik Budapesten a nagy, nemzetközi közegészségügyi és demográfiai kongresszus.

A magyar orvosi tudományosság előkelőségei hónapok óta lázas munkában voltak, hogy a főváros törvényhatóságával és egész társadalmával s a magyar kormányval kezet fogva méltóképen fogadják a művelt világ higienikus kitünőségeit, akik Európa minden részéből, sőt a tengereken túlról is hozzánk sereglettek, hogy tanácskozzanak ama kérdések felett, a melyek az emberiség egyik legnagyobb kincsének: a közegészségnek biztosítását és előrevitelét czélozzák.

S az a gazdag tárgysorozat, a melyet a hazai és külföldi tudós kongresszusi tagok előadásai s az ezek nyomán meginduló viták fognak betölteni, ép úgy jellemzik e kongresszus fontosságát, mint azok az ünnepesek, a melyekben a magyar társadalom és kormány, sőt a koronás király képviselőjében a magyar korona örököse is részesíti a kongresszus tagjait.

A letárgyalás alá kerülő fontos tudományos kérdések s már maga az a tény, hogy a kongresszus Budapesten tartatik, bizonyosságul szolgálnak annak, hogy a közegészségügynek az emberi kultúrára oly lényeges feladatai hivatott elmék által a siker mind több és biztosabb reményével oldatnak meg, s hogy Magyaror-

szág is művelt államhoz méltóan veszi ki részét a munkából. A hivatalos Magyarországnak és a főváros társadalmának pedig a kongresszus iránt tanusított meleg és kitüntető érdeklődése azt tanúsítja, hogy a humanizmus és a kultúra általános terjedése nyomán az elmúlt idők sötét elfogultságával ellentétben, általános elismerésnek örvend úgy a szükségessége és a fontossága a higienának, mint tiszteletnek és nagybecsülésnek örvendenek azok az egyének, a kik a közegészségügy szolgálatában magukat a társadalom jólétének áldozatul hozzák.

Csakugyan, egy ily kongresszus a demokracziának valódi ünnepnapja; felmagasztalója és dicsőítője a munkának, a tudásnak, amely oly sok ideig volt a születési előjogokkal s a kiváltságos uri hivátásokkal szemben lenézett szerepre kárhóztatva.

Es még más tekintetekből is ünnep ez a társadalom előtt.

Avagy nem jutnak-e eszünkbe azok az idők, a midőn Európa népeit legfeljebb ha közös harczok egyesítették egy-egy táborba, a midőn az emberszeretet, a szegények és betegek ápolása, a legalsó milliók lakásának, táplálkozásának és egészségének kérdése ismeretlen fogalmak voltak; a midőn dicsőség vala az emberi vérnek kiontása, de nem vala dicsőség a nyomorúság és szenvedés jajjainak enyhítése?

Majd a keresztény kultúra nyomán az egyház kebelében a szerzetes rendek

tudása és önfeláldozó felebaráti szeretete, az irgalmas samaritanus példaként, megalkotta az első árvaházakat, leleczházakat, szeretetházakat és kórházakat.

Mennyi időnek kellett addig lefolynia, amíg a Krisztusi szeretet szelidsége az európai társadalom barbárságát annyira megváltoztatta, hogy a nyomorultaktól, szerencsétlenektől s a járványos kórok áldozataitól nem futva menekülünk többé, hanem enyhítő kezekkel nyújtunk nekik üdülést és vigasztalást.

Manap már — Istennek hála — a közegészségügy nemes kötelességei nincsenek egy-egy kolostor falaihoz kötve, az nem féltett kiváltsága többé az erény monopoliumát üzö társulatoknak, az egészségügy ma már közérdek, annak ápolása az emberek véérébe átment kötelesség s a philantropia nemes érzelmei és erényei a társadalom minden rétegét átható közös kincs leve.

Igy hatotta át a keresztény szeretet egyetemessége a társadalmat s így érte el az isteni kultúra legnagyobb jutalmát az által, hogy a népek nagykorúságát a humanizmus általános elterjedésével megérhette s azt jelentékeny részben saját alkotásának vallhatja.

BELFÖLD.

Lemondó főispán.

Nikolics Sándor, Versez és Pancsova városok főispánja, mint táviratban hoztuk,

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

A visszatért tündér.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárczája. —

[1] Irta: Marsyas.

A robogó kocsit egész porfelleget vette körül, melyből csak zörgése hallatszott ki. A déli nap teljes melegével tűzött le reája; a hőség fullasztó volt, s a kocsiban ülők mégis szoroson egymáshoz simultak. Király Elek szeméi csillogtak a gyönyörtől, mikor Szejkey Gizi, azaz most már kis felesége átölelte nyakát s hamvas szőke fejét vállára fektette.

Két teljes óráig tartott az út a viczinális vasut utolsó állomásától addig a kis eldugott faluig, benn mélyen a hegyek között. Türelmetlenül várták, hogy elérjék már azt a buvohelyet, hol elrejtőzhetnek a világ, az ismerősök szemei elől, kik közül mindaketten hirtelen csak eltűntek.

A zöld erdők által szegélyezett völgy torlójánál feltűnt a kis oláh község első szalmafedezés viskói.

— Mindjárt otthon leszünk! s Gizi örömben tapsolt, kacagott.

Egyszerre beértek a falu egyetlen hosszú utcájába. A kis esszonnak itt minden új volt. Ujjongott a malom forgó kerékének, melyre tompa robajjal szakadt a víz; komolyságot erőltetve fogadta a parasztok köszöntését s a kocsiukat megugató kutyára pajkos jókedvében ráfogta, hogy fésztlából ugat.

A sarga cseje felkanyarodott egy domboldalra s csakhamar befordult a Király család

ősi kúriájának kapuján. Egyszerű ódon földszintes ház volt az, a paraszt házak mintájára építve, vert agyaggal burkolt folyosóval, kis ablakkal, nehéz szegekkel kivert tőgyfa ajtókkal.

Király Elek egész izgatott volt örömben mikor a kocsit megállott. Gyermekek volt még mikor innen eltávozott. De bár városban nőtt fel, ehhez a kis faluhoz kötötték azok a soba el nem mosódó tiszta emlékek, melyet mindenki gyermekkorából szívében hordoz késő vénségéig.

Minden ember háromszor lehet igazán boldog életében. Gyermekkorában, szerelmében, és — mint nagy apa. Király Eleknel most köszöntött be a második, s a harmadik elérésének reménye is kecsegtette.

A városban eltöltött évtizedek lecsiszolták róla azt a különös vonást, mely úgy megkülönbözteti a falun lakókat, de lelkében megmaradt halvány elmosódott emléke annak a derült égnak, csobogó csermelynek — kis falujának. Úgy erőt vett néha a vágy rajta, a zajból kimenekülni s visszatérni oda abba az ősi házba, az örökös magány csendjébe.

Komoly férfitá érett már, mikor az első boldogság emlékét először kezdé kiszorítani a második felcsillanó reménye.

A kis Szejkey Gizi örökösen kacagó arccal, bodroz, hamvas szőke fejével lopódzott be az addig pusztá szívébe. Színész nő volt, naiva; utánozhatlan megennivaló kedvességgel csicseregte el szerepeit, többnyire gyermeklánykakat.

Király Elek egy napon megfogta a tár-

sulat rutképü, de kedélyes komikussának karját, ki, mint társaságban megtecsülhetlen ember, a város egész fiatalságával jóbarát volt.

— Mutass be Szejkey Gizinek.

— Meguntad az életedet?

— Nem én!

— Szerintem aki házasodik, megunta az életét.

— Ki beszél arról?

— Te nem, de beszélek én. Ha én ma bemutatlak, két hónap múlva megkéred. Ha bolond, hozzád megy. Nekem legalább ilyen „jó fiú” nem kéne férjül.

— Aztán ha elveszem olyan rettenetes lenne az?

— Tessék! Vége van. Te már fiú hasznavehetetlen vagy. Sajnálak, de bemutatlak.

S még azon este egy felvonás közben karon vitte oda Szejkey Gizikez, ki központja volt egy habitue csoportnak. Többnyire újságírók voltak kik a repise előadásokat élvezetesebbnek találják innen nézve.

A komoly, ábrándos fiatalember elpirult, zavarba jött, mikor Gizi buzavirágszin szeméit rászegelte. A körüllevők mosolyogtak; ismerték már ezt a jelenetet.

Hebegve mondott néhány szót, aztán a kis színésznőt jelenésre szállította az ügyelő.

Másnap megint ott volt Király a színpadon; harmadnap is. Lassankint megszokta ezt a világot, megszerette azt az ott sürgő könnyüvéru népet s Gizinek állandó kísérője lett.

(Folytatása következik.)

belefáradt állása küzdelmeibe és legközelebb nyugdíjba megy. Utódjáról mindenféle kombinációk vannak forgalomban, de sok alappal azok egyike sem bír, mert valószínű, hogy a külön főispánságot megszüntetik és Verseczet a temesmegyei, Pancsovát pedig a torontálmegyei főispánság hatáskörébe kebelezik be. A lemondás és a versecz-pancsovai főispánság megszüntetésének híre, melyet különben tudósítónk teljesen megbízható forrásból vett, az egész délvidéken nagy szenzációt kelt.

Arad csatornázása.

— A demografiai kongresszus programjából. —

Arad, szeptember 4.

A most folyó nemzetközi közegészségügyi és demografiai kongresszuson P a r e c z István aradvárosi tanácsnok tegnap délelőtt előadást tartott Aradváros Shone-rendszerű csatornázásának ismertetéséről.

A nagy tetszéssel fogadott előadásból a következő részleteket tesszük közzé:

A z a r a d i c s a t o r n a m ű, melyet t. i. A r a d sz. kir. város tanácsától nyert megbízatásom nyomán előadásom tárgyul választottam, két tekintetből tarthat igényt a figyelembevételre. Első sorban, mivel a város területén összegyűlő nemszenyves és szennyves folyadékoknak levezetése az u. n. e l k ű l ö n i t ő rendszer szerint fog történni; amennyiben a légkörből lecsapódó vizek egyrészt, azután meg a főkáliák és a háztartási szennyves folyadékok külön-külön csatornahálózatban nyerik lefolyásukat.

Másodsorban pedig azért nevezetes Arad városának létesítés alá kerülő csatornaműve, mivel az egy, az európai continensen még ily terjedelemben életbe nem léptetett rendszer szerint lesz berendezve.

Ez a Shone-féle víz- és légnyomásos csatornázási rendszer. (The „Shone“ hydro-pneumatic sewerage-system.)

El lehet tehát mondanunk, hogy Arad város közönsége területének csatornázása körében — a fenebb említett mindkét tekintetből ugyszólván uttörő munkát végez.

Sietek megjegyezni, hogy Arad közönségét a csatornázás kérdésének a ranebb említett módon való megoldására az birta, hogy először is a város területének rendkívül lapos s a csatornafolyadékok recipienseül első sorban számításba vehetett Marostolyó magas fekvésénél fogva, amiként a csatornázási tervek elkészítésére hirdetett pályázat eredménye nyomán alkalmá nyílt teljesen meggyőződnie — ki volt zárva a lehetőség, hogy az összesítő rendszer szerint való csatornaművet, a közegészségi és technikai követelményeknek megfelelőleg kiépíthessék. Azután pedig az említett pályázatra beérkezett a Shone-rendszer szerint való csatornázás terve is; amely elmeleti megbirálás nyomán is olyannak ismertünk fel, hogy a szerint egy, nem csak a mi viszonyainknak megfelelő, de absolute véve is kitűnő művet hitünk létesíthetőnek.

A Shone-rendszer részletes ismertetése után áttért a tanácsnok magára az aradi csatornaműre.

A Shone-rendszerű csatornamű Arad város oly nagyságú területén fog most kiépülni, melynek állandó s mozgó lakossága 20-21000 lélekszámot tesz ki, s mely a jövőben alapos számítás szerint 25000-re emelkedhetik. A berendezés szolgáltatási képességére nézve a 25,000-nyi lélekszám van alapul véve. Ez a terület, mely a kiállításban bemutatott városi térképen külön szinezéssel van feltüntetve: 5 külön, egymástól független kerületre oszlik. Minden kerületben a niveau viszonyokhoz képest legmegfelelőbb ponton egy-egy ejector-állomás épül, és pedig oly mélységben, hogy a szennyves folyadékoknak a házakból kellő eséssel való kivezetése lehetőleg kevés nehézséggel s így a háztulajdonosok nagyobb megterhelhetése nélkül biztosítva legyen.

Minden állomásban két-két ejectort állítanak föl oly nagysággal, hogy az összegyűlő csatorna folyadékok maximális mennyiségeit minden időben legfeljebb 30 másodperc alatt magukba fogadni és külön ugyanannyi idő alatt kiüríteni és továbbítani képesek legyenek.

A csatornavizeknek az ejector-állomásokból a városon kívül, a lakott részekből jó tá-

volra kitzított közös kiömlési helyhez való elvezetésére szolgáló öntött vasból készült ugynevezett zárt csatorna-nyomócsővezeték (sewage delivery main) közös minden ejector állomással és a levezetést nyerő csatornavizek maximális mennyiségének megfelelő átmérővel bír.

A nyomó-cső-vezetéknel, valamint a házaktól az ejector állomásokig lerakott 175 milliméter átmérővel bíró köagyg csatornákaknál (main gravitation sewer) is meg van adva az a mértékű esés, amely „self-cleansing“ azaz az öntisztítás, vagyis a szilárdabb részek lerakódása és a csatornafalakhoz tapadása meggátlásának követelményeihez képest szükséges.

Együttal az utóbbi csatornákak kezdetén és több vonairól való összetételük pontjaira, önműködő öblítő-készülékek (automatic flush tank) jönnek, azoknak a lerakódásoknak erős nyomású és hirtelen való kiöblítése végett, melyek előfordulhatnak akkor, midőn a számításba vett maximális folyadék mennyiség a csatorna szelvényét meg nem tölti.

Közegészségi tekintetből különösen figyelembe veendő az is, hogy a csővezetékeknek nemcsak öntisztító képességéről és öblítéséről, hanem rendszeres és tevéleges szellőztetéséről is gondoskodva van. E célból vannak legelőször is alkalmazva a köagyg cső-hálózatnál a mintegy 4 m. magas verticalis, u. n. friss levegőt bevezető-csővek (fresh air inlet pipes.) Az az erő, mely a külső levegőnek beömlését, vagyis a szellőztetést megindítja, az ejectorokból kerül ki. Az ejectorokból ugyanis mindannyiszor, midőn azoknak tartalma kiürül, a munkáját végezett süritett levegő sebesen kitolulva légüres tért idéz elő abban a készülékben, melyet önműködő szellőztető szelepnek (automatic gear) neveznek. E készülék egy, a fardat levegő elvezetésére szánt u. n. szellőztető kéményhez (ventilating shaft) az ejector-állomástól szolgáló csővezeték végére van alkalmazva. A szellőztető kémény az utca felszínétől körülbelül 11 méternyi magasságra nyúlik fel, s elvezeti az ejectorokból és a csatornákból kitömlő levegőt a légkörbe, mely ott annál könnyebben ártalmatlanná válik, mivel az egész csatornahálózatban és az ejector állomásokban is, az u. n. csatornalég oly mértékben, mint ez az összesített rendszerű csatornákaknál történni szokott, ki nem fejlődhetik; és pedig az öntisztító képességéről és az öblítő készülékek működéséről, valamint azon körülményről fogva sem, mivel a csatornafolyadékok a kis méretű csővezetékekben és az ejectorokban oly minimális időtartam alatt maradnak, hogy erjedésbe átmenniök nem lehet.

Meg kell még említenem azt is, hogy azok a fedőlapok, melyek a beszálókák a kát (manhole) fedik, egészen légmentesen záródnak, úgy, hogy a csatornalevegő azokon át az utcák légkörével nem vegyülhet, a járó-kelőknek kellemetlenséget avagy egészségügyi ártalmat nem okozhat.

Az az összeg, melyet Aradnak a fennebbiek szerint létrehozott csatornaműért s annak kiépítésével kapcsolatos minden mellék munkának teljesítéséért, valamint a csatornaműnek teljes kipróbálás céljából fél éven át való üzemben tartásáért a megkötött szerződés szerint fizetnie kell: 778,000 frtot tesz ki. Megjegyzendő, hogy az 5 ejector-állomásnak, továbbá a légsüritőtelepnek kiépítésén és azoknak teljes, nevezetesen tartalék-készülékekkel és gépekkel való felszerelésén kívül elő fognak állítani a vállalkozók 17830 méter agyagcső, 3230 m. öntött vas-nyomócső és 4000 m. süritett levegőt vezető öntött vas cső-vezeték; 133 darab tisztítóaknát, 39 darab önműködő öblítő-készülék, azonkívül a szellőztetési berendezéseket, végül pedig az összes földmunkákat.

A Shone-rendszerű csatornaműnek tagadhatatlanul nagy előnyére válik először is az a körülmény, hogy az ugy technikai, mint közegészségi szempontból a mai tudományos haladásnak és a gyakorlati követelményeknek igen magas színvonalán áll; másfelől pedig az, hogy az évi üzemeltetési költség más, hasonló művekéhez képest, és pedig nemcsak elméleti számítások, hanem a gyakorlatban tényleg elért eredmények nyomán aránylag csekélyebb összeget tesznek ki. Így, hogy egyebet ne említsünk, az üzemben tartás évi költ-

sége a 130,000 emberre berendezett rangooni csatornázásnál nem megy többre mintegy 400 font sterlingnél, az aradi műnél pedig tulhajtott elővigyázattal 10,000 forintra van előirányozva.

Végül aztán a Shone-rendszerű csatornázás lehetővé teszi, hogy az abban elvezetett és tisztán csak főkáliákból és háztartási szennyves vizekből álló folyadékokat gazdaságilag sokkal megfelelőbb módon és kevesebb költséggel értékesíthetjük, mint ahogy ez az összesített rendszerű csatornaművekből kikertülő és csapadékvizekkel nagyon felelőztett, s különösen trágya értékükben csökkenést szenvedő folyadékoknál történhetik.

Az aradi csatornamű terveit Shone és Ault londoni mérnökök, a rendszer szabaldalmát bíró ország tagjai készítették; a kiépítés iránt pedig a Hughes és Lancaster londoni vállalkozó céggel kötötte meg a város közönsége a szerződést. E cég, mely a Shone-rendszerű műnek létesítésére egyedül van jogosítva a szabadalom-tulajdonosok részéről, az általa kidolgozott és a város által elfogadott részletes tervek alapján az egyik ejector-állomás kiépítését tényleg már meg is kezdte; s ezzel, valamint a légsüritő-telep épületeivel még ez évben teljesen el akar készülni.

Ezen tények felemlítése nyomán csak azt akarom újból hangsúlyozni, hogy ahhoz a csatornaműhöz, a melyet Arad város közönsége létesít, teljesen jó reménységet fűzhetünk, miként ugy technikái, mint közegészségi szempontból, a legerősebb követelményeknek is meg fog felelni; és hogy az az uttörő munka melyet e téren Arad teljesít, hazánkban, különösen az Aradéval egészen hasonló fekvéssel bíró jelentékeny alföldi városok részére, való példaadás terén is, teljes sikert fog elérni.

A kongresszus.

— Második nap. —

A közegészségügyi kongresszus hétfőn már megkezdte komoly tanácskozásait s az egész délelőttöt a szakosztályok ülései töltötték be. A közegészségügyi szak 19 szekciója s a demografusoknak 6 osztálya ülésezett. — Több ülésen jelen volt Hieronymi Károly belügyminiszter is.

A hygienia első szakosztálya dr. Perzik Ottó elnöklété alatt a baktériummérgekről s az immunitásról értekezett.

A második szekció dr. Notnagel bécsi egyet. tanár elnöklété alatt a tyfus, kolera, tuberkulózis, trachoma stb. epidémikus betegségekről tanácskozott.

A harmadik osztály dr. Duka Tivadar londoni tanár elnöklété alatt a tropikus járványokról s főleg a maláriáról vitatkozott.

A negyedik osztályban dr. Lehmann wüzburgi és dr. Jehle bécsi tanárok elnöklété mellett a szesz italok folytán támadt sérülések s a mérges gázok s ezek hatásai fölött vitatkoztak.

Az ötödik osztályban dr. Heubner Ottó lipcei és Wiederrhoffe bécsi tanárok elnöklété alatt a gyermekek egészségügyéről tanácskoztak.

A hatodik szekcióban dr. Dollinger Gyula elnökölt. Berzevichy Albert dr. francia nyelven olvasta föl az ifjuság testi neveléséről irt értekezését. Értekeztek még az iskola egészségügyéről, a Slójdrol stb.

A hetedik és nyolcadik szekció az ivóviz kérdéssel foglalkozott s itt Balló Mátyás főv. vegyész bemutatta a főváros laboratóriumát.

A kilencedik és tizedik szakosztály Hausmann Lajos elnöklété alatt a világitó-gáz használatáról értekezett hygienikus szempontból.

A tizenegyedik szekcióban dr. Csáthy Lajos elnöklété alatt a hajók és vasutak egészségügyét vitatták. A tizenkettedik osztályban pedig dr. Csajághy elnöklété alatt a hadsereg s a háboruk egészségügyét tárgyalták.

A tizenharmadik szekció elnöke dr. Récey Imre volt s a metésügy s az első segélynyújtás volt a tanácskozás tárgya.

A tizennegyedik osztály dr. Chyzer Kornél elnöklété alatt a női orvosok kérdésével foglalkozott.

A tizenhatodik osztályban dr. Tauf-

fer Vilmos elnöklése alatt a fürdők, gyógyforrások és gyógyhelyek képezték az értekezés tárgyát.

A tizenhetedik szekcióban Liptay István min. tanácsos elnöklése alatt az állategészségügyi kérdéseket vitatták.

A tizennyolcadik szekció dr. Járma Gyula elnöklése alatt gyógyszerészeti kérdésekről érkezett. A tizenkilencedik osztályba dr. Löw Antal elnöklése alatt Christina, schleswig-holsteini hercegnő tanulmányát terjesztették elő a beteggyógyítás haladásáról, továbbá a szegényügyről tartottak fölolvast.

A demografusok szakosztályában dr. Földes Béla, dr. Vargha Gyula, dr. Matkovic Sándor és Körösi József elnöklés a népáramlások, bevándorlások, valamint a mezőgazdasági és a gyári munkások egészségügye a városok születés és halandósági viszonyairól érkeztek.

Az egyes fölolvastások beadványai a titkári hivatal áttekintése után több kötetben adatkak ki.

A kongresszisták a délutánt kirándulásokkal, az estét pedig — mint sürgönyünk hozta — a színházi disztribúciókon töltötték el.

Városi közügyek.

Sorrendje

az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1894. évi szept. 12-ik napján d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésen tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak.

1. A polgármester jelentése f. évi augusztus haváról.

2. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur köszönő irata, a miniszterre történt kinevezetése alkalmából kifejezett üdvözlésért.

3. nagym. m. kir. honvédelmi minisztérium leirata az Adam-utcai fedett lovarda át nem engedése tárgyában.

4. A n. m. kereskedelemügyi m. kir. minisztérium leirata a város közönségének az országos vásárok határidejének kiterjesztése, az állat és kirakodó vásárok napjainak megjelölése tárgyában intézett feliratra.

5. A nm. m. kir. belügyminisztérium rendelete a bejelentési intézménynek Arad sz. kir. város területére való létesítése iránt, és a tanács előterjesztése ezen bejelentési intézmény életbeléptetéséhez szükséges előintézkedések tárgyában.

6. Az ipariskolai bizottság jelentése az aradvárosi alsófokú ipariskolának az 1894/5-ki iskolai évre szerkesztett költségvetés tárgyában.

7. Az ipariskolai bizottság jelentése az aradvárosi alsófokú ipariskola 1893/4 iskolai évről készített számadás tárgyában.

8. Egy segédtiszt állásnak választás utján való betöltése.

9. Az aradvárosi kereskedelmi akadémia felügyelő bizottságának előterjesztése a felügyelő bizottságba két tagnak beválasztása iránt.

10. Ardeleán Illés és neje felebbezése a Ségá külvárosi cigánytelepen létező háztelek adásvétele tárgyában hozott tanácsi végzés ellen.

11. A tisztí ügyész jóváhagyás végett be-terjeszti a következő megkötött alakszerű szerződések:

a) Dangeló és Rossi céggel a Tökölly-téri gyalogjárda asphalt burkolatának elkészítése, —

b) Mihálik Józseffel a városi bérházban levő bolthelyiség bérlete, —

c) Bolyos Istvánnal a pesti dűlőbeli 4 548/1100 hold szántóföld bérlete, —

d) Barcza Abellel a választó, sarló, kaza-utca és a pécskai uton, a Nagy Sándor utcában homokolás és kavicsolás, —

e) Kazimir Dezső Anna kiskoru örökösivel a sár-utcától az új utcáig, továbbá a védőtöltés ártéri oldalán a part utcától a Tökölly-féle szilipig terjedő anya gödrök bérlete iránt.

12. A nm. m. kir. kereskedelemügyi minisztériumnak intézvénye a tervezett fa- és fémipari szakiskola épületének építése tárgyában.

13. Polgármesteri előterjesztés az 1895/96 évekre vonatkozó utépítési költségelőirányzat tárgyában.

14. A tanács jelentése Kotsis Lajos

vállalkozó által a vágóhidnál felállított kazánoknál felmerült súly tárgyában.

15. E les Armin kérvénye a pécskai-ut 6. szám a. levő telkéből kisajátított terület értékének megtérítése iránt.

16. Czukor László, Ansterveil Zsigmond és Lengyel Tivadar kérvénye az óvár-téri 6. számú területre vonatkozó szerződésnek kizárólag Czukor Lászlóra való átruházása iránt.

17. A tanács jelentése a város részére 1895. évben szükséges vas-és fenyőfa anyagok szállítása iránt tartott árlejtések eredményéről.

18. U. az a f. évi július hónapban elős leirt állami adóknak megfelelő községi adók elő-és leírása iránt.

19. U. az Dobiaschi József, Illmann Laura, Ceotea Tivadar, Szegfű Jakab, Máthé János, Leopold Laura, Nédeikó János, Kállay Ignác, Gelcz Kondrád, Kronstein Vilmos dr., Guttman János, Grusz János, Dáni János, Holik Pál, Szabó József, Ungermann Ödön, Fekete Jakab, Kadinszki János, Schaffer Richárd, Müller Lőrincz, Herman Róza és Reinheimer Gyula által emelt épületek községi adómentességének engedélyezése iránt.

20. Renner Józsefné kérvénye születési oklevele kihirdetése iránt.

21. A tanács jelentése a „sertéstartásról” szóló szabályrendelet megalkotása iránt. Arad 1894. szept. 4.

Kiadta:

INSTITORIS KÁLMÁN,
főjegyző.

IDŐJÓSLÁS.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Szeptember 5. —

Hőemelkedés. — Helyenként csapadékok.

A cigány-törvényjavaslat.

— szeptember 4.

A belügyminisztérium rendőrségi osztályán nagyfontosságú és életbevágó törvényjavaslatot készítenek elő, melynek célja a legújabb népszámlálás szerint 270.000 főre rugó, minden helyi illetőség, állandó lakás, becsületes foglalkozás nélkül szűkölködő kóborló cigányok letelepítése, becsületes munkára, keresetre szoktatása és végül beolvasztása a civilizált társadalomba.

A javaslatot általánosságban Bajcsy László, kunágotai jegyző készítette, ki behatóan foglalkozik a cigány-kérdéssel.

A javaslat szerint cigánytelepítési főfelügyelőség állítatnék fel, mely a telepítési és általában a cigányügyekben legfőbb közigazgatási hatóságként, quasi királyi vagy kormánybiztoságként járna el, nagy kiterjedésű impériummal felruházva. Ez a felügyelőség az egész országra terjed. Alatta működnek a községi cigányfelügyelők, a kik az illető községek előjáróságával egyetértésben intézik a cigánytelepítés ügyeit. Maga a cigánytelepítés karhatalommal, a legerősebb hatósági kényszer alkalmazása mellett csendőrkörületen kint történik.

A letelepített cigány család összes tagjait tekintet nélkül életkorukra, gyámság, illetőleg gondnokság alá helyezi és ebben megmaradnak addig, míg el nem következik rájuk névze az emancipáció időpontja, melyet a cigánytelepítési főfelügyelőség rendel el. Eddig az időpontig a cigányok semmiféle polgári vagy politikai jogot nem gyakorolnak. A letelepített cigányházaspárokat, ha még nem történt volna, összeeskötik az illetők hitvallása szerint, vagy a polgári házasság életbe lépte után, annak szabályai szerint.

A községi előjáróság a cigányfőfelügyelőség jóváhagyásával a letelepült cigányok részére községi cigányfelügyelőt nevez ki, ezenkívül egy gondnok-asszonyt, ki a cigányokat a házvezetésre, a tisztaságra, főzésre beoktatja. A községi cigányfelügyelő pedig a legszigorubb ellenőrzést gyakorolja a telepes cigányok felett, hogy azok a törvény és szabályrendeletnek megfelelőleg viselkedjenek. A felügyelőség megállapítja az egyes községenként külön-külön azokat a munkákat és

mesterségeket, amelyeket ezután a cigányoknak üzni szabad és amely ezután az illető cigány család megélhetési, keresetforrásukat képezi. A cigányok szigorú büntetésekkel, amelyekben különösen a börtölés szerepel, szorítandók a munkára. A cigányasszonyokat különösen a háziipari munkára szorítják.

A jövedelmeiket az illető cigány családok a községi felügyelő ellenőrzése mellett maguk kezelhetik és költhetik el. De a pazarló cigányok keresményét a községi cigányfelügyelő kezeli és szolgáltatja ki az illetők szükségleteire az illető összegeket. A keresmény első sorban élelemre, ruházatra fordítatik és a cigányok az összes szesz italok élvezetétől tiltatnak. A lerészegedett cigányt guzsba kötik, elzárják és börtöltetik. A serdületlen gyermekeket, miután származásuk teljes biztonsággal kipuhatoltatott, törvényesítik, rendes vezeték és melléknevet kapnak. Általában a telepes cigányok, hogy idővel faji származásuk emléke elmosódjék, magyar hangzású vezeték és melléknevet (keresztnev) kapnak. A 3—6 éves cigánygyermek kisdédóvá, 6—12 évig népiskolába adatik. A tizenéves éven felüliek pedig külön erre a célra berendezett felnőttek iskolájára (vasárnapi iskola) szorítatik. Ebben az iskolában, különösen a felnőtt cigányokat, a vallás- és erkölcstanra és olvasás-írásra, számolásra stb. tanítják. A mulasztókat fogházzal guzsba kötéssel és börtöléssel büntetik. Általában igen szigorú büntetések vannak szabva a rendbontó telepes cigányokra. A tizenkét éven felüli cigányokat, ha az elemi iskolát kellő sikerrel befejezték, iparos inasoknak, a leányokat cselédeknek adják, szülőik házatól lehetőleg m. szíre.

A telepítés ellen lázító, vagy szökevény-cigányok sorsáról a főfelügyelőség határoz a legszigorubb eszközök alkalmazása mellett, úgy hogy a telepes cigányok sokkal keményebb ellenőrzés alatt fognak állani, mint az ideiglenes szabadságra helyezett rabok, fegyenczek.

Ezek azok a főbb elvek, amelyek a cigány-törvényjavaslatban foglaltatnak.

HIREK.

Szeptember 5. Szerda. Róm. kath. naptár: Jusztin. — Protestáns naptár: Lőrincz. — Görög-keleti naptár (augusztus 24.): Eutik. — A nap két óra 14 perccor, nyugszik 6 óra 14 perccor.

Szabadságharczi emléktárgyak országos múzeuma (színházépület, II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 és délután 2—5 óráig. Bemutatás.

Könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: Polgáriskola, földszint.

Vonatok közlekedése.

— Érvényes 1894. évi május hó 1-től. —

ARADRÓL		ARADRA	
Budapest felé indul:		Budapest felől érkezik:	
Nagyvárad reggel	5.18	Vv. Csabáról reggel	9.10
Nagyvárad d. e.	11.30	Nagyvárad este	8.42
Gyorsvonat reggel	8.20	Személyvonat reggel	6.10
Személyvonat d. e.	11.30	Személyvonat d. u.	3.55
Személyvonat este	9.45	Gyorsvonat este	6.55
Erdély felé:		Erdély felől:	
Személyvonat reggel	6.35	Soborsinról reggel	7.—
Soborsin d. u.	2.30	Személyvonat d. e.	11.—
Személyvonat d. u.	4.30	Személyvonat este	8.55
Temesvár felé:		Temesvár felől:	
Vegyesvonat reggel	6.25	Személyvonat d. e.	9.44
Vegyesvonat d. e.	11.35	Vegyesvonat d. u.	3.44
Személyvonat d. u.	5.58	Vegyesvonat este	10.55
Szeged felé:		Szeged felől:	
Személyvonat reggel	5.—	Személyvonat reggel	8.50
Személyvonat d. e.	9.—	Személyvonat este	6.45
Vegyesvonat d. u.	4.20	Személyvonat este	10.—
Gurahoncz felé:		Gurahoncz felől:	
Személyvonat reggel	6.40	Személyvonat reggel	8.—
Személyvonat d. u.	5.28	Személyvonat este	6.50
Vegyesvonat d. u.	12.30	Vegyesvonat d. e.	11.48

A megnyugvás.

Arad, szeptember 4.

Most négy éve, hogy Dessewffy Sándor osanádi megyés püspök Szt. Gellért utódjává avatottatott fel. Ez alkalomból a káptalan és a központi klérus testületileg tisztelgett a betegségéből fellábadt püspöknel. Németh József felszentelt püspök üdvözlétére Dessewffy nagyszabású és politikai vonatkozással bíró beszéddel válaszolt. Ez a beszéd a megnyugvásnak benyomását gyakorolja ránk

és nem találunk abban semmi harozi riadót, mint a milyent a „Magyar Allam“ kiolvas belőle.

A beszédből érdekesnek tartjuk az alábbi részleteket közölni:

Most, midőn Isten megengedte, hogy kedves arczókat Krisztusban kedves testvéreim, bár még mindig bénán, s lehet, az maradok halálomig, a hogy az Úr akarja — újra lát-hatom, úgy hiszem kötelességem a történeti hűség miatt és minden félremagyarázás elkerülése végett, előttem a június 21-iki szerencsétlen szavazás körülményeiről némelyeket felhozni.

Mint sz. Gellért méltatlan utódja, mint püspök, mint katolikus és meggyőződésem szerint mint hazafi lelkiismereti kötelességemnek tartottam volna, többi püspöktársaimmal a polgári házasság törvényjavaslata ellen szavazni, a mint azt az első szavazásnál meg is tettem. Azonban beteg állapotomban csak gyepszkötéssel s alig öltöztem és hordágyon vitethettem volna el magamat a főrendiház termébe s kész voltam ezt is megtenni, ha az én szavazatomtól függött volna azon törvényjavaslathoz eldöntése, mely vallásunk egyik sarkalatos elvét sérti s melyet én hazánkra és nemzetünkre nézve egyaránt veszélyesnek tartok. De miután biztos értesülést nyertem a javaslat többségéről a főrendiházban, engedtem orvosaim tilalmának annál inkább, mert az én egy szavazatommal — fájdalom! nem segíthettem volna győzelemre katolikus ügyünket s mert hordágyon való elszállítással nem akartam történelmi nevezetességre és olcsó dicsőségre szert tenni.

Bármiképp fejlődjenek ezen-tul az u. n. egyházpolitikai kérdések, én minden körülmények között szilárdan állok a Megváltó istenitanítása és anyaszentegyházunk elvei alapján, egységben püspöktársaimmal, kiket a szent Lélek helyezett Isten népének kormányzására és ragaszkodni fogok a püspöki kar határozataihoz, melyek egyházpolitikai kérdésekben az összes magyarországi papságra, sőt a hívekre is mérvadóak.

Elvárom hű papságotól, hogy ezen irányu apostoli és honfiai törekvéseim között támogatni fog.

Hazánk ege borus, és nem tagadom, aggodalommal nézek a jövőbe! Reményemet a magyarok Nagysasszonyába vetem, hogy ő el nem hagyja Szent István örökségét.

De nem nélkülözzük viharos napjainkban a reményt nyújtó s vigasztaló világosságot sem. Lebegjen előttünk annak a szent aggasztánnak dicső alakja, ki Szent-Péter székében csodálatos erélylyel és biztonsággal kormányozza Krisztus hajóját, hogy el ne süllyedjen. És lebegjen előttünk felséges apostoli királyunk felkent személye, ki Szent-István koronájával fején az ő vallásos érzelmeivel nemcsak szívében ezentul is a magyar katolikus egyház oltalmazója és fővédnöke marad, mint eddig volt.

— **A hivatalos lapból.** A király trzebomislitzi Dubeky Viktor gróf tartalékos hadnagyának a gróf Neipperg 12. sz. dragonyos-ezredben és követségi attachéjának, valamint lovag Starzynski Tádé földbirtokosnak a kamarási méltóságot díjmentesen adományozta.

— **A csatornázás.** A csatornázási munkálatok ismét tekintélyes lépéssel haladtak előre. A *Perényi-utca* egész vonalán erősen folynak az ásati munkálatok s most már a szomszéd *Sárossy-utca* vonalán is dolgoznak a szorgalmas munkások. A két utcában minden közlekedés szünetel.

— **Az új főispán.** A hivatalos lap tegnapi száma a következő legfelsőbb kéziratokat hozza:

Magyar belügyministerem előterjesztésére Tallián Béla Békés és Csongrád vármegyék főispánját Csongrád vármegyék főispáni állásától, Békés vármegyénél viselt főispáni állásában való meghagyása mellett, saját kérelmére felmentem, s helyébe Vadnay

Andor dr. belügyministeri osztálytanácsost Csongrád vármegyé főispánjává kinevezem. Kelt Ischlben, 1894. évi augusztus hó 14-én. Ferencz József, s. k. Hieronymi Károly, s. k.

Személyem körüli magyar ministerem előterjesztése folytán Tallián Béla, Békés és Csongrád vármegyék főispánjának, az utóbbi vármegyé főispáni állásától saját kérelmére történt felmentése alkalmából, főispáni minőségében szerzett kiváló érdemei elismerésül Szent István-rendem kiskeresztjét díjmentesen adományozom. Kelt Ischlben 1894. évi augusztus hó 31-én. Ferencz József, s. k. Gróf Andrássy Gyula, s. k.

— **Városi közgyűlés.** Aradváros köztörvényhatósági bizottsága szeptemberhavi rendes közgyűlését 12-én d. u. 4-órákor tartja. A tárgysorozatba több igen érdekes közügy van felvéve.

— **Arad a közegészségügyi kongresszuson.** Parecz István városi tanácsnok tegnap tartotta a VIII-ik osztályban előadását Arad csatornázási rendszeréről. Az előadás, habár közkívánatra német nyelven ismertette Shone-rendszerét, nagy sikert aratott. Előadás után Lechner elnök és többen melegen üdvözölték Parecz tanácsnokot s a tudósok nemcsak, hogy nagy érdeklődéssel szemlélik Arad csatornázási terveit a kiállításon, hanem dicsőretekkel is emlegetik az üdvös berendezést. A kongresszusi tagok közül Lindley Frankfurttól s Beehmann párisi főmérnök alaposan tanulmányozták a terveket.

— **A „Veni Sancte“.** Tegnap volt a nagy nap, mely a diákok esztendejének küszöbje, tegnap volt a „Veni Sancte“. Az iskolák növendékei hosszú sorban vonultak fel a minoriták templomába, hol Fehér Aladár hittanár ünnepléses istentiszteleten czelebrált. Utána az egyes intézetek tanulói iskoláik disztermébe vonultak, hol igazgatóik buzdító beszédeket intéztek hozzájuk. A tényleges tanév ma veszi kezdetét az aradi középiskolákban.

— **Elmentek a honvédek.** A 8-ik honvédegyalozred Aradon állomásozó 3. zászlóalja az éjjel két órákor indult el a nagygyakorlatokra, a Temesvár felé induló vonattal Butyka y Adám őrnagy vezénylete alatt. Az elutazást megelőzőleg éjjeli gyakorlatok voltak, mely után a zászlóalj a Ferenctéren találkozott. A zászlóalj Aradról Belinczre ment, honnan kisebb csatározások után péntek reggel gyalogmenetben Lugosra mentek, hol az egész ezred összpontosítva lesz. Lugos környékén tartják 12-étől 22-ig a dandár és hadosztály gyakorlatokat. Az aradi zászlóalj 24-én érkezik vissza Aradra.

— **Elhunyt zárdá főnök.** A szerbek leggazdagabb zárdájának, a bezdini zárdának főnöke — mint pécskai levelezők írja — tegnap délelőtt 11 órákor Bezdinben, rövid betegség után meghalt. Kezelő orvosa Csáklán Miklós dr. már napokkal ezelőtt figyelmeztette a többi szerzeteseket a bekövetkező katasztrófára. Temetésére, mely holnap, f. hó 6-án lesz, Brankovics György görög keleti szerb patriarcha és Popovics Nikanor temesvári görög keleti szerb püspök is megérkeznek. Az elhunyt zárdafőnök utódja Petrovits volt budai gör. keleti szerb püspök lesz. A bezdini zárdának évi jövedelme 25—30,000 frtot tesz ki.

— **Allamrendőrség a vidéken.** A községek rendezésével a vidéki városi rendőrség szervezésének kérdésével is foglalkoznak és ebben az irányban illetékes tényezők véleménye oda irányul, hogy minden 20.000 lakossal bíró városban államrendőrség szerveztessék.

— **A bíróságok köréből.** Az igazságügyi miniszter Széles György szabadkai kir. törvényszéki joggyakornokot a mákói járás-bírósághoz aljegyzővé nevezte ki.

— **Szerencsétlenség a vasuton.** Komolyabb baleset történt tegnap délután az aradi vasuti ndóházban, hol a honvédhuszárok szállottak be éppen a waggonokba. Schmid Konrad 16 éves, brádi illetőségű fiú felült az egyik kocsii ütközőjére s gondatlanul lógatta le a lábait. Ezen közben a kocsi egy hatalmas lökést kapott s úgy nekivágódott az ugyanazon sín páron álló másik kocsinak, hogy a szerencsétlen fiúnak nem maradt ideje leugorni. Jobb lába az ütközők közé került, melyek azt egészen összezúzták. A szerencsétlenül járt fiút beszállították az aradmegyei közokórházba.

— **Jegyző helyettesítés.** Argyelán Gábor galsai körjegyző Kerek község jegyzőjévé választatván, állásáról leköszönt, s mint értesülünk, a választás megejtéseig a galsai helyettes jegyző Török János m. világi jegyző lesz.

— **Eladott gyógytárak.** Becker János lovrini gyógyszerész Reitter Józsefnek, Plechl János billédi gyógyszerész pedig Becker Jánosnak adta el a gyógyszertárát.

— **Novák Irén a saját haláláról.** Ne ijedjen meg senki, mert a mi kedves, szépségtehetségű naivánk a legjobb egészséggel és eszéggel sincs meghalni. Össze-vissza még csak tizenhétéves, ergő nagy, igen nagy ideje van még a földi élet határáig.

Hogy pedig miért ilyen gyászos a hír cime mégis, annak rövid magyarázata az, hogy Novák Irén három hete egyébre sem gondol, másról sem remeg, mint az első jutalomjátékától, mely lélesen a hó 18-án. Ugy várja ő ezt a napot mint a szidok Messiás jövetelét. Kettő reszketnek, — ő meg az édes anyja — valahányszor erre a napra gondolnak: „Jaj vajjon üres lesz-e a színház, vagy teli! Felsülünk-e vagy dicsőséget aratunk!“

Arról beszélgettek tegnap is a szinkör udvarán, és a kis Irén épen azt referálta az édes anyjának, hogy a „Sodoma pusztulása“ harmadik felvonására egy fehér ruhát kell csináltatni.

— Ugyan minek, mikor az sok pénzbe kerül?

— Mert a harmadik felvonásban fehér ruhában halok meg.

— Hát halj meg édes lányom fekete ruhába, mert az van már néked!

— Igen mama, de úgy van a szerep írva, hogy fehér ruhában kell meghalni.

— Akkor rosszul van az írva, mert az drága. Hidd meg nekem, senki sem fog megbotránkozni, ha fekete ruhában halsz meg. Halj meg fekete ruhában, szépen kérlek!

— Sokáig tartott a vita anya és leány közt, de a kíváncsi Nagyvárad megnyugtatóására egyelőre eldöntetlen maradt az a kérdés, hogy hát fekete vagy fehér ruhában fog-e 18-án meghalni Novák Irén.

— **Az arcpor, mint mérge.** Sajátságos mérgezési eset foglalkoztatja most a karlsbadi orvosokat. Egy negyvenöt éves hölgyet küldtek a napokban orvosai a világhírű fürdőbe, hogy ott keressen gyógyulást makaos görösei és egyéb bántalmi ellen. A fürdő orvosai szintén megvizsgálva a hölgyet, megállapították, hogy nagymérvű vérmérgezésben szenved. Kitént, hogy a páciens évtizedek óta használja a rizsport, a mely legtöbbször szén-savas ólommal van keverve, s ez a por idézte elő nála a vérmérgezést.

— **Magyar-török cigaretták.** A hivatalos lap jelenti, hogy a m. kir. dohányjövődék The Turkish Regie Export Company Limited konstantinápolyi részvénytársaság gyáraiban előállított, alább felsorolt valódi török szivarokhoz hoz forgalomba október 1-jével a különlegességi trafikokban:

Nagy En A'ala szopóka nélkül 100 db. eladási ára 7 frt, 25 db. 1 frt 75 kr, Kis En A'ala szopóka nélkül 100 db. eladási ára 5 frt, 25 db. eladási ára 1 frt 25 kr, Nagy A'ala szopóka nélkül 100 db. eladási ára 6 frt, 25 db. eladási ára 1 frt 50 kr, Kis A'ala szopóka nélkül 100 db. eladási ára 4 frt, 25 db. eladási ára 1 frt. Hölgy A'ala szopókéval 100 do. eladási ára 3 frt, 25 db. eladási ára 75 kr. Nagy Jaka szopóka nélkül

100 db. eladási ára 5 frt, 25 db. eladása ára 1 frt 25 kr. Kis Jaka szopóka nélkül 100 db. eladási ára 4 frt, 25 db. eladási ára 1 frt. Nagy Ghiubeck szopóka nélkül 100 db. eladási ára 4 frt, 25 db. eladási ára 1 frt. Kis Ghiubeck szopóka nélkül 100 db. eladási ára 3 frt, 25 db. eladási ára 75 kr.

A szivarkák csak 100, illetve 25 darabonként lesznek kaphatók s a mint az áruk mutatja, a cigaretták arisztokráciájához fognak tartozni.

— **Az aradmegyei közkórház betegforgalmának kimutatása 1894. aug. hónapban.** Nevezetesen: kórházi beteg maradt a mult hóról 80 fi, 58 nő, e hóban felvétetett ápolásra 118 fi, 69 nő, összesen ápolatott 198 fi, 127 nő = 325. Ezek közül elbocsájtott gyógyulva 74 fi, 40 nő, javulva 16 fi, 6 nő, gyógyulatlan 6 fi, 2 nő, meghalt 09 fi, 6 nő, összesen fogyatkozás 105 fi, 54 nő. Maradt ápolás alatt 93 fi, 73 nő, összesen 166. Ápolási napok száma 3445.

— **Elvesztett sertések.** Van az aradi határban, a Mittermánn-tanyán egy sertéshizlaló, amelyben háromszáz sertés rőfögvidám melódiákat. Tegnap este mikor a számadó gazda megsejmelte az állatokat, tapasztalta, hogy egy pár disznó künn szaladgál az akol mellett. Megszámolta a csordát, s konstata, hogy hat hizó hiányzik. Hogy ezek elbitangoltak, avagy ellopták őket, az után most nyomoz a csendőrség.

— **Hivatalos stílus.** Egy alföldi község egyik lakosa felakasztotta magát. Az emberek elszaladtak a halottkéért, ki a helyszínen megjelenve, nagy autoritással kémezi végig a halottat. Aztán elővett egy hivatalos blankettát s kitöltötte. A „halál oka” című rovatban a tudományokban jártas férfit ezt jegyezte be:

— Meghalt kötélt által okozott egészségtelen önbántalomban.

— **Ebmarás.** Tegnap ismét ebmarás adta elő magát Arad város területén. Oswald Pál öt éves gyermeket marta meg egy nagy eb a balszeme alatt. Az ebet állatorvosi megfigyelés alá helyezték.

— **Szénalopás.** Szenes István csermői földbirtokos pusztájáról — mint levelezőnk írja — a napokban két boglya szénát loptak el ismeretlen tettesek. A nyomozás folyamán megtalálták a szénát Koszta Pável és Turcsa Tódor biharmegyei micsiriai lakosoknál.

— **Kolera a hadseregben.** Csernovitzból táviratozzák, hogy a bukovinai Landwehrezászlóaljakban, melyek a galicziai hadgyakorlatokról hazatértek, kitört a kolera. Több katonát beszállítottak a csernovitzi kolerakórházba. A legénységet elbocsátásuk előtt öt napi megfigyelésnek vetik alá. — Egy Kasseleből érkezett távirat pedig azt jelenti, hogy a Marburg melletti hadgyakorlatokat a kolera miatt megszüntették. Az ezredek állomáshelyeikre vonulnak vissza.

— **Egy hivatal végzete.** Oraviczáról írják. Körülbelül egy évvel ezelőtt hirtelen buskomorságba esett Várady főhegybiztos, az ottani bányakapitányság főnöke s állapota olyan rohamosan rosszabbodott, hogy el kellett szállítani a gyógyíthatatlan elmebeteg közé Budapestre, az Angyalföldre. Alig pár hónapra rá ugyanazon hivatalban buskomorság miatt felakasztotta magát Schneider bányabiztos s holtan találták meg másnap reggel. Tegnapelőtt pedig a nemrég Zágrábról oda áthelyezett Mészáros Aurél bányakapitány, főhegybiztos dühöngeni kezdett s a hatóság kénytelen volt a szerencsétlent egy budapesti magán-elmeegógyintézetbe szállítani.

— **Pályázatok.** A trencsényi járásbírósnál albirói áll. 2 hét alatt. A nagygyősi bírósnál albirói áll. 2 hét alatt. A n.-becskereki pénzügyigazgatóság kerületében 23 pénzügyőri vigyázói áll. három hó alatt.

HYMEN.

Aghy Sándor az aradi szintársulat derék segédszínésze tegnap jegyezte el Nagyváradon Zach Veronkát, a társulat kedves és csinos kardaloknokjót.

Vargha Endre aradi asztalosmester eljegyezte Körösi Mihály jónévű iparos szép leányát, Lujza kisasszonyt.

Stern Károly lippai vendégös eljegyezte Berzován özv. Lichter Ilonát.

MULATSÁGOK.

(=) **Mulaté nimródok.** A csermői kaszinó — mint levelezőnk írja — f. hó 2-án tartotta szokásos galamb és gömblovészétét és tekeversenyét, melyre a vidékről is számosan jelentek meg. A versenyben ezuttal 15 puskás vett részt, kik közül többen igen szép nyerepményt vittek el. A verseny d. u. 2 órakor vette kezdetét a következő sorrendben: 1. Galamblovészét 6 egyes galambra. Az első díjat Keresztes István (Csermő), a másodikat Fehér József (Seprős), és a harmadikat Kohn Lajos (Csermő) vitték el. 2. Gömblovészét 6 egyes gömbre. Mind a hat gömböt lelőtték Valerián József (Világos), Keresztes Lajos (Csermő) és Bohus Lajos (Világos). Az újabb mérkőzésnél a legjobb lövést Valerián József tette, ő vitte el az első díjat, Keresztes Lajos a másodikat és Bohus Lajos a harmadikat. 3. Hölgyek díj a páros galambra. A versenyzők a hölgyek iránti tiszteletből is igyekeztek az elsőre. Az első mérkőzésnél Valerián József, Székely József és Bohus Lajos lötték le a páros galambot. A második mérkőzésnél Valerián és Bohus Lajos egyformán löttek, míg a harmadik lövésnél Valerián lett a győztes. 4. Sánka Lajos díját egyes galambra Bohus Lajos nyerte. 5. Vadász díj, mely a csermői vadászok által vett nyerepmény tárgyból állott, szintén Bohus Lajos vitte el. 6. Vigasz verseny. Itt azok mérköztek, kik semmit sem nyertek; a legjobb lövőnek Bayer György (Kisjenő) bizonyult. 7. Tét verseny. Ezen versenynél Valerián József és Bohus Lajos ismét erősen mérkőző ellenfelek voltak. Egyes és duplagömbökre tettek lövéseket, miknek eredménye lett, hogy Valerián József 3 tétet, Bohus Lajos pedig egy tétet nyert meg. 8. A tekeverseny győztesei voltak: Jurás József első díj, Adamovics Emil második díj és Löwinger Albert harmadik díjjal.

Az érdekes versenyt fényes és sikerült tánczvizgalom követte, melyen a talp alá valót Bárdé Pista gyulai jónévű zenekara húzta.

(=) **A waggongyári munkások tánczvizgalma.** Az aradi waggongyár derék munkásai a folyó hónapban tánczvizgalmat rendeznek. A sikerültnek ígérkező tánczmulatságra a rendezőség már szétküldte a meghívókat, melynek szövege a következő: Meghívó. Az Arad waggongyári munkások f. évi szeptember hó 22-én a hódmező-vásárhelyi Czutor Béla (Vásárhelyi Béla cigány) országhírű zenekara közreműködésével a városligeti vendéglő nagytermében egy szigorúan zártkörű tánczvizgalmat rendez. Beléptidij: előreváltott személyjegy 80 kr., családjegy 1.50. — Személyjegy a pénztárnál 1 frt, családjegy 1.80. Kezdeté este 8 órakor. A meghívó kívánatra előmutatandó és másra át nem ruházható. Jegyek előre válthatók: Erneyi Gyula, Kilényi C. és társa, Dengl Béla, Keppich Zs. üzleteikben, a városligeti vendéglőben és a rendezőbizottsági tagoknál.

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVÉSZET.

* **A szintársulat érkezése.** A mint nagyváradi levelezőnkől értesülünk, Nagyváradon szeptember 28-án tartja a szintársulat utolsó előadását, mely egyuttal a színház karmesterének: Barna Izsónak lesz jutalomjátéka. Ez alkalommal Barna egy felvonásos operetteje: „A paradicsom” kerül színre újdonságképen, melynek szövegét Gardonyi Géza írta. Aradon október elsőjén nyitják meg a szezont és mindjárt az első napokban színre kerül „A talusiak”, a melyben a társulatnak Nagyváradon oly kitűnően fogadott új naivája: Novák Irén mutatkozik be. Az aradi közönség, mely épen egy jó naiva hiányát érezte

Tárnoki Giza távozása óta, bizonynyal élénk érdeklődéssel várja ezt az előadást.

* **Lengyel Sándor** felkéri azon urakat, kik még e hó folyamán megjelenő kötetére előfizetéseket gyűjteni vállalkoztak, hogy a gyűjtőveket hozzá legkésőbb e hó 15-ig visszajuttatni sziveskedjenek.

* **Jolán csárdás** a czime Huber Gyula jeles zeneszerző legújabb szerzeményének, melyet Sugár Jolán urhölgynek, Sugár Béla aradi földbirtokos pájos leányának dedikált. A négy oldalra terjedő csinos kiállítású füzet 60 krajczárért kapható a zeneműkereskedésekben. Huber Gyula eme legújabb szerzeménye épen olyan tetszős és fülbemászó, mint a régebbi nótái, melyek a közönség körében közkedveltségre tettek szert.

TÁVIRATOK.

A demografiai kongresszusból.

Budapest, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) A kongresszuson a hygieniai VIII. szak-tály első tárgya volt: Arad város csatornázása a Shone-rendszer szerint, ismertette Parecz István városi tanácsos. Renner ellen állást foglaltak Bechmann (Páris), Lindley (Frankfurt), Edwin, Aull (London), Philipp, Steuer (Boroszló). Renner védelmére Schusster Illés dr. szólalt fel.

Budapest, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) A kongresszuson ma délelőtt szaküléseket tartottak, délután a tagok több ipartelepét és malmot szemléltek meg, megnézték az athleta versenyt, este pedig a nemzeti színházban a diszeloadásban színre hozott „Ember tragédiája”-t.

Beszámoló.

Budapest, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) Justh Gyula országgyűlési képviselő szombaton tartja beszámolóját Szolnokon, a hol nagyban készülnek a képviselő fogadtatására. A képviselőt, kinek kíséretében számos 48-as és függetlenségi párti képviselő lesz, a város közönsége nevében Kludik Gyula polgármester fogja az indóháznál üdvözölni, a párt nevében pedig Vig Sándor pártelnök fogadja. Vasárnap reggel Justh kíséretével a Jász-ságba utazik.

A Margitsziget eladása.

Budapest, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) József főherceg a Margitszigetet a fővárosnak három és fél millió osztrák értékű forintért ajánlja eladásra.

Sztrájkoló munkások.

Budapest, szept. 4. (Saj. tud. távirata.) A fegyvergyár munkásai, mintegy 1200 ma beszüntette a munkát. Munkabér fel-emelést kérnek amihez az igazgatóság nem akar hozzájárulni.

A külföldi sajtó elégedetlenkedik.

Budapest, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) A demografiai kongresszusra érkezett külföldi lapok képviselői ma közös erővel nyilatkozatot adnak ki, melyben elpanaszolják, hogy őket feladataik teljesítésében a VIII. kongresszust intéző bizottság egyáltalán nem gyámolítja. Hát biz' ez szomorú dolog, de úgy van. Derék kollégáinknak ép úgy, mint jó magunknak, ha valamit erről a kongresszusról írni akarunk, loholni kell fütől tához s a vége még is az, hogy lapja számára az ember alig képes valami közlésre érdemeset megkapni. Es épen a sajtó képviselőivel bännak így, ezek a jó urak, akikről pedig tudvalevő, hogy velünk ellenséges lábon álló áramlatok mennyire keresik a kedvüket. Ez az eljárás bizonynyal nem al-

kalmas arra, hogy a külföld sajtóját magyar baráttá tegyék.

Mellesleg megemlítjük, hogy egyebekben pedig a sajtó képviselőinek nyilatkozata a magyar vendéglátást nagyra becsüli és hálás érte.

Vinga tűzveszélyben.

Vinga, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) Városunkban a mai nap folyamán tűz ütött ki, rémülettel töltve el a lakosságot. Az óriási szélvész által táplált lángok az utca egyik soráról a másikra csaptak át, az égő zsarátokok záporoként hullottak a házak tetőzeteire, hol azonban a tetőzeteket öntöző emberek által nyomban eloltattak.

Egyszerre négy ház borult lángokba s dacára az óriási szélviharnak, e négy háznál több nem esett a lángok áldozatává, mert derék tüzoltóságunk kitartó és önfeláldozó munkálkodásának sikerült a tüzet hosszas és kemény küzdelem után megfékezni.

Az említett négy házon kívül tetemes takarmány és nagy mennyiségű gabonamű esett a lángok martalékául. A tűz által okozott kár több mint 10,000 frt, melynek nagyobb része biztosítva volt.

A tüzoltáshoz segélyre jött a temesvári-józsefvárosi és gyárvárosi tüzoltó egyesület 17 tagja, Uj-Aradról egy nagy fecskendő 12 emberrel, és az orczifalvai lövészek két fecskendővel.

Emberéletben nem esett kár.

Tíz éves gyilkosság felderítése.

Orosháza, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) Monus István vendéglőst feleségével együtt letartóztatták. A letartóztatás feljelentésre történt, mely szerint Monusék tíz évvel ezelőtt a vendéglőjükben megszállt gazdag utast eltették a láb alól és az udvaron elásták. Monusék erősen tagadnak, a halottat a csendőrség keresi.

A kolera.

Lemberg, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) Galicziában a legutóbbi 24 óra alatt 159 kolera betegezés és 111 halálozás történt, 73-an pedig felgyógyultak.

A szerb új alkotmány.

Belgrád, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) Megbízható forrásból hírlik, hogy az új alkotmány kérdése csak a királynak európai utjáról való visszatérése után fog végleg eldöntetni. Sándor király határozottan szabadelvű alkotmányt óhajt, mely az egykamara rendszeren alapulván, a kormány befolyását teljesen ki ne zárja és különösen az intelligens osztályoknak is tegye lehetővé, hogy a törvényhozó testületben pozícióját elfoglalja. Kapcsolatosan az új alkotmánnyal e szerint választási reformot is terveznek, melylyel a skupstina azonban csak a jövő évben foglalkozik.

Elfogott anarkista báró.

Róma, szeptember 4. (Saj. tud. táv.) Forliban báró Fráncolini Domenico anarkista vezért saját villájában elfogták és Szardínia szigetére deportálták. A bárónak tíz millió líra vagyona van.

Erdőégés.

New-York, szept. 4. (Saj. tud. táv.) A lapok az erdőégés által okozott kárt 12 millió dollárra becsülik, nem számítva az erdők értékét. A halottak számát 400-5000-re teszik, amit azonban pontosan megállapítani lehetetlen.

KÖZGAZDASÁG.

= Az aradi kereskedelmi és iparkamara iródjában a hivatalos órák alatt betekinthező: A m. kir. államvasutak igazgatóságának hirdeteménye „Oroszka” állománakra a személypodgyisz és az összes gyors és teheráru forgalomra való megnyitásáról. (4246 szám.)

Az aradi első takarékpénztárnak forgalmi kimutatása 1894. aug. hóról.

Bevételek.		
Álladék a múlt hó végén	3.983,097.81	
Betételek a folyó hóban	182,091.52	4.145,189.13
Visszafiz. betétek f. hóban		182,664.29
Álladék a folyó hó végén		3.962,524.84
Leszámitolás.		
Tárczaállomány m. hó vég.	1.972,954.93	
Leszámitoltatott f. hóban	651,312.07	2.624,267.—
Bejárt folyó hóban		537,004.35
Tárczaálladék f. hó végén		2.087,262.65
Előlegezés kézi zálogokra.		
Raktárállomány m. hó vég.	836,804.26	
Előlegeztetett folyó hóban	48,662.85	885,467.11
Beváltatott folyó hóban		45,154.44
Raktárálladék f. hó végén		840,312.67
Jelzálogos kölcsönök.		
Álladék múlt hó végén	1.514,970.—	
Új kölcsönök folyó hóban	51,002.—	1.565,972.—
Törlesztetett folyó hóban		4,950.—
Álladék folyó hó végén		1.561,022.—
Pénztárforgalom.		
Pénztárkészlet m. hó vég.	29,855.57	
Bevételek folyó hóban	985,049.24	1.014,704.81
Kiadások folyó hóban		976,994.17
Pénztármaradvány f. hó vég.		37,710.64

Kelt Aradon, 1894. aug. 31-én.

Az igazgatóság.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár forgalmi kimutatása 1894. aug. haváról.

I. Betételek.		
Álladék múlt hó végén	frt 3.808,220.26	
Betételek folyó hóban	165,148.01	
	Összesen frt 3.773,368.27	
Visszafizetések folyó hóban	184,013.40	
Álladék folyó hó végén	frt 3.589,354.87	
II. Leszámitolás.		
Váltótárcza-álladék múlt hó végén	frt 2.345,415.73	
Leszámitolt váltók folyó hóban	673,109.37	
	Összesen frt 3.018,525.10	
Bejárt váltók folyó hóban	724,040.09	
Váltótárcza-álladék folyó hó végén	frt 2.294,485.01	
III. Előlegezések kézi zálogokra.		
Álladék múlt hó végén	frt 2.238,695.74	
Előlegeztetett folyó hóban	576,812.08	
	Összesen frt 2.815,507.82	
Bejárt előlegek folyó hóban	461,462.56	
Álladék folyó hó végén	frt 2.354,045.26	
IV. Jelzálogos kölcsönök.		
Álladék múlt hó végén	frt 959,795.77	
Előlegeztetett folyó hóban	4,900.—	
	Összesen frt 964,695.77	
Törlesztetett folyó hóban	6,690.34	
Álladék folyó hó végén	frt 958,005.43	
V. Pénztárforgalom.		
Álladék múlt hó végén	frt 40,270.28	
Bevételek folyó hóban	1,398,810.05	
	Összesen frt 1,439,080.33	
Kiadások folyó hóban	1,411,714.37	
Pénztári álladék folyó hó végén	frt 25,165.96	

Arad, 1894. aug. 31-én.

Az igazgatóság.

= Az aradi közúti vaspálya és téglagyár részvénytársaság forgalmi kimutatása. Szállított 1894. aug. 16-tól 31-ig 24,324 személy, bevétel 2324 frt 80 kr. Szállított 1893. aug. 15-től 31-ig 24,872 személy, bevétel 2414 frt 75 kr. Szállított 1894. jan. 1-től aug. 31-ig 297736 személy, bevétel 29213 frt 90 kr. Szállított 1893. jan. 1-től aug. 31-ig 293,420 személy, bevétel 29010 frt 60 kr. Szállított 1894. aug. 16-tól 31-ig 4369160 kilogramm teher, bevétel 1957 frt 71 kr. Szállított 1893. aug. 16-tól 31-ig 3228490 kilogramm teher, bevétel 1459 frt 30 kr. Szállított 1894. jan. 1-től aug. 31-ig 52466050 kilogramm teher, bevétel 22490 frt 10 kr. Szállított 1893. jan. 1-től aug. 31-ig 51170080 kilogramm teher, bevétel 21817 frt 81 kr.

= Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok. 1894. évi szept. hó 3-án. Hizott sertés árak: 1. Magyar első rendű: 1. Öreg nehéz (páronként 400 klgon felüli súlyban) 41.5—42. krig. Öreg közép (páronként 300—400 kilogramm súlyban) 41.5—42. krig. Fialat nehéz (pkint 320 klgon felüli súlyban) 43.—43.5 krig. Fialat közép (pkint 251—320 klg. súlyban) 43.5—44. krig.

Fialat könnyű (pkint 250 klg. terjedő súlyban) 45.5—46. krig. II. Magyar szedetr: Nehéz (páronként 280 klgon felüli súlyban) 42.—42.5 krig. — Közép (pkint 220—280 klg. súlyban) 42.5—43. krig. — Könnyű (pkint 220 klg. terjedő súlyban) 44.—45. krig. — Szerbiai: Nehéz (pkint 260 klg. felüli súlyban) 43.—43.5 krig. Közép (páronként 220—260 klg. súlyban) 43.—43.5 krig. — Könnyű (páronként 220 klg. terjedő súlyban) 42.5—44. krig. Sertés létszám 1894. aug. hó 31-én volt készlet 186,952 darab. 1894. szeptemb. hó 2-án felhajtott: 1180 drb. 1894. szept. 3-án maradt készletben 189,863 drb. — A hizott sertés ületirányzata változatlan.

Szeszüzlet.

— Szeptember 4. —

Mai jegyzéseink: Készáru nagyban nyers szesz 54.—, kicsinyben 54.50 hordó nélkül per 100 liter %, betérve 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 4. d. u. 5 óra.

F	a	j	Irányt	100 klg. ár
				frttól frtig
Buza bántási uj				
Buza tiszavidéki				6.45 6.70
Buza pestvidéki				6.40 6.70
Buza fejmegyei				6.40 6.70
Buza bákai				
Rozs uj, I-ső rendű				5.20 5.25
Rozs uj, II-od rendű				5.10 5.15
Arpa takarmány				5.80 5.95
Arpa égetni való				6.25 7.10
Arpa sörfőzdei				7.30 8.40
Zab				5.90 6.35
Tengeri bántási				
Tengeri másncmü				6.— 6.10
Káposzta-repce bántási				9.30 9.80
Köles				
Buza szept.-okt.				6.34 6.36
Buza márcz.-ápr.				6.88 6.85
Buza máj.-jun.				
Rozs szept.-okt.				5.21 5.23
Tengeri jul.-aug.				
Tengeri aug.-szept.				
Tengeri októberre				5.90 6.—
Zab márcz.-ápr.				6.18 6.14
Zab szept.-okt.				5.78 5.78
Káposzta-repce aug.-szept. 1894.				9.80 9.90

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru és értéktőzsdén.

Budapest, 1894. szeptember 4.

Magyar aranyjárdék 4%	121.65
Magyar koronajárdék 4%	96 10
Magyar arany 4 1/2%	128.50
Magyar ezüst 4 1/2%	102.—
Magyar keleti vasut 1876.	124.—
Magyar földtehermentesítési kötvény	95.75
Magyar italmegváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyeresémsorajegy kölcsön	152.25
Tiszaszabályozási és szegedi kölcsön	143.—
Osztrák papírjárdék	98.60
Osztrák járdék ezüst	98.60
Osztrák járdék arany	128.—
Korona járdék	98.—
1860-ki államsorajegyok	146.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1020.—
Magyar hitelbank részvény	467.40
Osztrák hitelintézet részvény	369.40
Osztrák-magyar államvasut	366.50
20 irankos arany (Napoleonkor)	9.87
Német birodalmi márka	60.95
London	124.25
Páris	49.30

IDEGENEK NÉVSORA.

— Szeptember 4. —

Fehér Kereszt szálloda: Karácsonyi Emil tanuló, N.-Szt.-Miklós. Radovits Gyula szolgabíró, N.-Szt.-Miklós. Brankovits T. Belgrád. Hollaki Imre Déva. Schweiger József nagybirtokos, Nagyhalmagy. Markovits Imre nagybirtokos, Bihar.

Vass szálloda: Sanka V. szolgabíró, Borosjenő. Dutkay Béla polgármester, B.-Gyula.

Náder szálloda: Lányi József gazdatiszt, Algyé. Ineditör Elemér postamester, Nagylak. Kaufmann Imre kereskedő, Györök. Manyik Imre kereskedő, Pancsova. Kabdebo Lajos mérnök, Talpas. Kämmer Ádám adótitst, Temes-Ujfalu.

Arany Kulcs szálloda: Frahler István pékmester, B.-Gyula. Oppenhausser N. földbirtokos és családja. Csémő. Petrovits Geargin theologus, Rákás. Margirien Traján theologus, Nagylak. Miresa Joan theologus, Nagylak. Kohn Mór tanító, Pécska. Heim Miklós gazdatiszt, Draucz. Crisán Tamás magánzó, Lipps.

Vasuti szálloda: Tuducescu Alexandru hivatalnok, Lipps. Tuducescu Joan tanító, Lipps. Müller Adolf tanár, Orsova.

Felelős szerkesztő: Vass Goza.

M. kir. államvasutak.

72651/94.

1-3

Pályázati hirdetmény.

I., II. és III. rendű vasutakhoz való talpfák és váltótalpfák szállítása iránt.

A m. kir. államvasutak céljaira a közlelbbi években még szükséges I., II. és III. rangú talpfák és váltótalpfák szállítása iránt ezennel nyilvános pályázat nyitattik.

Az évenként szállítandó mennyiségek a következő táblázatban vannak kitüntetve:

A talpfa				Szükséges		
megnevezése	neme	hossza	Egyed.	1895	1896	1897
		cm.		éve		
I. rangú talpfa	tölgy-	270	drb.	288000	180000	180000
		250	"	107000	588000	788000
II. rangú talpfa	bükk-	220	"	156000	287000	312000
III. rangú talpfa	esetleg					
Váltó és külön talpfák	fenyőfa	170	"	—	5000	5000
	megr. esserint	köbm.		1800	1700	3700

Kedvező árak elérése esetén a szükséglet 3, esetleg 5 évig terjedő időtartamra biztosított, ennél fogva az ajánlattevők felkéretnek, hogy ajánlataikban az árak mellett az évek számát is kitegyék, melyre ajánlanak.

Az I., II. és III. rangú talpfák ajánlhatók tölgy vagy bükkfából, de ajánlhatók lucz-erdei, szurkos és vörös fenyőfából is. A bükkfából továbbá a lucz-, erdei, szurkos- és vörösfenyőfából készült talpfák ajánlhatók telítetlen vagy telített állapotban. A telített állapotban felajánlott talpfáknál a telítési mód az ajánlatban pontosan körülírandó. Ugyiszintén határozottan kiteendő az ajánlatban az is, hogy az ajánlott talpfa milyen fából való. A váltó és külön talpfák csak tölgyfából készíthetők.

A szállítás a 129381/91. sz. általános, továbbá a tölgytalpfák nemkülönböztetve a váltó és külön talpfákra vonatkozó 21987/82. sz. hétféle különleges, a bükktalpfák készítésére és szállítására vonatkozó 21987/92. sz. és végre a fenyőtalpfák készítésére és szállítására vonatkozó 76013/94. sz. különleges feltételek értelmében eszközölendő.

A talpfákat usztatott fából készíteni nem szabad, ugyiszintén meg nem engedtetik, hogy azok viz-csuszdákon szállitassanak.

A 270 cm. hosszú talpfák összes mennyisége kizárólag közbenső talpfa legyen; ellenben a 250 cm. hosszúságú elsőrangú talpfákból 15% ütközesi és 85% közbenső, a II. rangú talpfákból 35% ütközesi és 65% közbenső, a III. rangúkból pedig 25% ütközesi és 75% közbenső talpfa szállítandó.

Az idézett szállítási feltételek és a váltó és különfákra vonatkozó méretjegyzék a pályázati határidőig naponként a hivatalos órákban az anyag- és leltárbeszerzési szakosztálynál (Budapest, Andrassy-ut 73. sz. II. em. 43.) azonkívül pedig valamennyi üzletvezetőségél megtekinthetők, vagy a vételár lefizetése, illetve beküldése mellett a m. kir. államvasutak nyomtatványtárából megszerzethetők.

Az általános feltételek egy példánya 25 kr., a különleges feltételek 1-1 példánya pedig 15 krajczár.

Mindegyik ajánlóról feltételeztetik, hogy ezen szállítási feltételeket jól ismeri, és azokat, a mennyiben jelen hirdetmény folytán változást nem szenvednek, egész terjedelmében elfogadja.

A m. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának azon jogot, hogy a szállításra szerződésileg átengedendő közönséges váltó és külön talpfák évenkénti mennyiségét minden évben a szükséglethez képest 25% erejéig felemelhesse vagy leszállíthassa.

Az egy-egy évben tényleg szükséges és fenti határok közt változható mennyiség szállítóval a megelőző év utolsó negyedében fog közöltetni.

Az egy-egy évben tényleg szükségletű és szállítandó váltó és külön talpfa mennyiség szállítóval szintén a megelőző év utolsó negyedében a méretek pontos kitüntetése mellett fog közöltetni.

A m. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja azonban magának a jogot, hogy az 1-1 évre megrendelt váltó és külön talpfa mennyiségén felül az illő szállítási év folyamán a megrendelt mennyiség 10%-a erejéig még pótmeg-

rendelést is tehesen, s tartozik szállító ezen pótmegrendeléseknek is cseget tenni, s ahhoz szükséges fát készletbe tartani.

Az éve-ként megrendelt talpfák az illető év február hó 1-től szeptember hó végeig egyenlő havi részletekben szállítandók be.

Az évenként megrendelt váltó és külön talpfák összes mennyisége a szállítási év június hava végéig, az évközben esetleg történő pótmegrendelések pedig hat heti natáridőben szállítandók be. Itt különösen megjegyeztetik, hogy az első rangú váltó és külön talpfáknak csak mintegy egytized része szállítható tompított éllel, az első rangú váltó és külön talpfák többi, mintegy 9 tized részének, nemkülönböztetve a II. od és III. ad rangúváltótalpfáknak ép élűeknek kell lenniük, továbbá, hogy a tompított éllel szállítható talpfák közül azok, melyek tényleg tompított éllel szállítatnak és átvehetőknak találtnak, azok köbtartalma mint ferdény fog kiszámíthatni és fizetendő.

A szállítás a m. kir. államvasutak valamely állomására bérmentve eszközölendő, s a beszállítási helyek, valamint hogy az ajánlott anyag belföldi vagy külföldi származású-e, az ajánlatban határozottan kiteendő.

Ugyiszintén az erdők, melyekben a talpfák vágatni, illetve készíttetni fognak, az ajánlatban minden kétséget kizáróan megnevezendők.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a szállítást nyert vállalkozóval szemben fenntartja magának a jogot, mikép ellenőrizhesse, hogy a talpfa és váltótalpfa származása és készítése megfelel-e az ajánlatban megígért, illetve a szerződésben elvállalt kötelezettségeknek.

Ha szállító, — a mennyiben belföldi származású és belföldön készített anyag szállítását vállalja el, — az anyag készítésére, illetve származására nézve vállalt kötelezettségének meg nem felelne, ez esetben szállító minden körülmények között köteles nem a belföldön készített és nem belföldről szállított áru szerződés szerű árának husz (20) százalékát kötbérképen fizetni és ezen felül jogában áll a m. kir. államvasutak igazgatóságának saját választása szerint vagy szerződés teljesítését, vagy a teljesítés helyett a szerződést megszüntetnek jelenteni ki, s annak megszegése okából kártérítést követelni és a szállítás tárgyát képező árukat szállító terhére és veszélyére máshol bármely áron beszerezni.

Mindazon czégek, melyek eddig nem állottak szállítási viszonyban a m. kir. államvasutakkal, ajánlatukhoz szállítási képességüket és megbízhatóságukat igazoló kereskedelmi kamarai bizonyítványt tartoznak csatolni.

Az ajánlatok 1894. évi szeptember hó 7-én déli 12 óráig az anyag és leltárbeszerzési szakosztálynál benyújtandók vagy oda posta útján dendők.

Az ajánlatok 50 kros magyar bélyeggel elátandók, bepecsételendők és külczimnek: «Ajánlat talpfákra 72651/94. számhoz» irandó.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének megfelelő 5% készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban az ajánlatok benyújtására kitűzött határidőt megelőző nap déli 12 óráig a m. kir. államvasutak igazgatóságának budapesti főpénztáránál leteendő. Az ajánlatban a megtörtént letétel megemlített, az arról nyert letéti jegy azonban az ajánlatához nem csatolandó.

Az árak a talpfákra nézve darabonként, a váltó és külön talpfákra nézve pedig köbméterenként és pedig minden osztály (rangu talpfa) nézve külön-külön számokkal és betűkkel kiírva teendő ki.

Ütközesi talpfák helyett közbensők el nem fogadtatnak.

Mindegyik ajánlattevő az a felett hozandó határozatig, azon ajánlattevő pedig, kinek ajánlata elfogadtatik, a szerződés megkötéséig kötelezettségben (szóban) maradni köteles.

Bármily mennyiségre lehet ajánlatot tenni. Ezen feltételektől eltérő ajánlatok, továbbá olyanok, melyekben javítások és vakarások fordulnak elő, nemkülönböztetve, melyek nem a kitűzött határidőig érkeznek vagy pótlólag vagy táviratilag tételnek, végre oly ajánlatok, melyekre nézve az előirt bánatpénz be nem tételt, figyelembe vételre nem számíthatnak.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlók között, tekintet nélkül az ajánlat feltételeire, szabadon választhasson, továbbá, hogy az ajánlott mennyiségből tetszés szerinti rész-mennyiség szállítását is átengedhesse, oly formán, hogy ajánlattevők az ily részbeni szállítást is elfogadni köteleztetnek, ha csak ajánlatukban

világosan ennek ellenkezőjét ki nem kötötték és végre, hogy a cél elérésére másféle intézkedéseket is tehesen.

Budapest, 1894. évi július hóban.

Az igazgatóság.

804/1894. gazd. sz.

1-3.

Arverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a város tulajdonát képező versenytér 33⁸⁰⁰/₁₁₀₀ h. területnek f. évi okt. 1-től számítandó 3 vagy több évre való bérbeadása iránt folyó év szeptember hó 10-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár holdanként évi 20 frt 30 kr hasznóbér.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban. Az árverésben részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékeve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1894. évi szeptember hó 3-án tartott üléséből.

Kiadta:

Lős Rezső,
aljegyző.

2269. sz.

777. 1-2.

Alkútagyalási árverési hirdetmény.

Mely szerint alóirt m. kir. ispánság által folyó évi szeptember hó 15-én délelőtt 9 órakor az ispánság hivatalos irodájában az alább felsorolt bértárgyak hasznosítása céljából írásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött alkútagyalás fog tartatni, melyre árverelni szándékozók 10% bánatpénzzel ellátva, — mely az írásbeli ajánlatokhoz is melléklendő, — ezennel meghivatnak.

A részletes árverési feltételek alóirt m. kir. ispánságnál az irodai órák alatt megtekinthetők.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el, még az esetben sem, ha azok egy újabb árverés esetére kötelezőleg fenntartatnak is.

Bérbeadatni fognak: A kovaszinczi 99⁴⁰⁰/₁₆₀₀ h. legelő föld 1894. X/1—1897. IX/30-ig év és holdanként 18 frt 85 kr. Az osztrovi halászi jog 1894. XI/1—1897. X/31-ig évenként 5 frt 60 kr. A bakamezői halászi jog 1894. XI/1—1897. X/31-ig évenként 2 frt. A bulzai üres ház-hely 800 □-ól 1894. XI/1—1897. X/31-ig évenként 1 frt. A lalaszinczi sziget «Prund la Báltá» 2 hold 1894. XI/1—1897. X/31-ig év és holdanként 2 frt. Gross (Aradmegye) erdészeti kert 1⁴⁰⁰/₁₈₀₀ h. 1894. XI/1—1897. X/30-ig év és holdanként 2 frt. A lippai B. é. kivágási szőlő 1200 □-ól 1894. XI/1—1897. X/31-ig évenként 2 frt. A lippai kivágási föld 1070 □-ól 1894. XI/1—1897. X/31-ig évenként 2 frt. A lippai kivágási 1⁶⁰⁰/₁₈₀₀ h. 1894. XI/1—1897. X/31-ig évenként 3 frt kikiáltási árral.

Lippán, 1894. augusztus hó 27-én

M. kir. ispánság.

Arad sz. kir. város kapitányi hivatalától.

11970/1894. kh. sz.

2-3.

Hirdetmény.

Felhívom a kocsi tulajdonosokat, hogy a jelenleg folyamatban levő csatorna munkálatok következtében kiasott árkok hosszabau, azok közelében különösen ott hol a lassu hajtásra jelző tábla is figyeimeztet, büntetés terhe alatt lassan hajtának, mert a sebes hajtás következtében tamadó rázkódás a műly árok oldalainak beomlását idézkvden elő, a munkások testi épége és élete veszélyeztetve van.

Aradon, 1894. évi augusztus hó 31.

Sarlot Domokos
főkapitány.

Hirdetmény.

Weiss Dávid magánzálogüzletében 1891. évi márczius 5-én megtartott árverésen befolyt feleslegekből még a következő összegek tartatnak nyilván Arad sz. kir. város pénztárában

zálog-bárca szám	összes	zálog-bárca szám	összes	zálog-bárca szám	összes	zálog-bárca szám	összes
25816	2	68939	3	2015	20	14740	37
27573	7	75778	43	2267	136	14767	28
28117	3	78004	3	2496	3	14798	8
32405	8	80345	14	2598	3	14846	47
35062	13	80547	18	2756	8	14858	8
35468	467	85570	2	2892	6	14877	45
35501	5	86237	22	4277	27	14896	4
35552	33	86349	8	6065	13	14909	9
37724	16	86385	28	6187	2	15053	2
37859	2	86849	2	6369	27	15106	6
40149	34	87059	2	7592	22	15128	7
40399	38	91018	18	8136	46	15130	16
40619	3	91475	44	8210	41	15131	2
40666	33	91514	45	8443	18	15218	38
40697	37	94014	37	8485	30	15302	13
40757	4	94734	12	8646	38	15323	173
40908	25	94843	23	8811	33	15394	2
40965	9	95506	30	9073	34	15407	43
41590	7	95593	37	9192	8	15454	18
41915	23	95834	26	9308	48	15455	22
41942	8	96013	34	9441	13	15473	33
43042	17	96128	2	9687	7	15568	4
43158	33	96277	19	9792	30	15597	8
43212	17	96465	36	9907	14	15626	2
43375	2	96790	9	9952	33	15671	19
43396	34	96872	31	10399	3	15683	20
43401	7	34	14	12784	4	15760	3
43459	13	456	34	13689	34	15805	17
43495	8	1154	32	14438	32	15824	3
43568	15	1372	42	14471	46	15903	30
43572	19	1396	31	14480	22	15963	10
43688	4	1446	2	14565	7	15980	80
43719	40	1487	41	14617	3	16011	4
43786	35	1498	44	14647	7	16057	28
43799	7	1649	3	14681	52	16110	2
43839	16	1720	12	14687	40	16119	17
43935	7	1873	46	14729	22	16157	3
62141	8	1981	8	14739	40	16220	18

Miről az érdekeltek azzal értesítettek, hogy ha a fenti összegek felvétele végett, folyó évi szeptember hó 8-ig nem jelentkeznek úgy ezek, mint elévültek a városi pénztár által bevételeztetni fognak s az ipariskola-elap javára fordíttatnak.

Arad 1894 évi augusztus hó 22-én.

Sarlot Domokos,
főkapitány.

107424/A. IV. szám.

3-3.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága felhagyott faszervezetű hidakról visszamaradt és még jól felhasználható mintegy 270 métermázsát tevő hidsavart és lemezt, melyek méreteiről az összeállított jegyzék kívánatra megküldetik, eladni kívánván: felkéri az érdekelteket, hogy az ezen anyagok megvételére vonatkozó és 50 krosz bélyeggel ellátott zárt ajánlataikat ezen felirással: **Ajánlat hidsavarak és lemezek megvételére 107424/94. sz.-hoz. 1894. évi szeptember hó 5-iki déli 12 óráig** az alulirt igazgatóság anyag és leltár beszerzési szakosztályánál (Budapest, Andrassy-ut 73. II. e.) benyújtani sziveskedjenek.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon azaz f. évi szeptember 4-én déli 12 óráig a megvenni szándékolt anyag ajánlati árával számított 5%-ka bánatpénzként teendő le főpénztárunknál. Bánatpénz nélküli ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Egyebekben a m. k. államvasutaknál az ócska anyagok eladására 129381/91. sz. a. fennálló feltételek mérvadóak.

Budapest, 1894. augusztus 23.

A m. k. államvasutak igazgatósága.

Árverési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a városi szin és bérház II. emeletén levő 5 utcai szobából s mellékhelyiségekből álló lakásnak folyó évi november 1-étől számítandó 3 vagy több évre való bérbeadása iránt folyó évi szeptember hó 10-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár 520 frt évi bér.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10 százaléka készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésben részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok úrnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1894. évi szeptember hó 3-án tartott üléséből.

Kiadta :

Lócs Rezső
aljegyző.

Utazó és kézi kofferek.

Kilényi C. és Társa

Arad Andrassy-tér 20. (Aréna épület.)

Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönségnek valamint nagyrabecsült vevőinknek b. figyelmébe ajánlani a

nyári idényre

érkezett nagy választéku divat újdonságainkat voylok, francia batistok, szatinok és dolalnekben, melyeket

olcsóbban mint bárhol

árusítunk el.

Nemkülönbön ajánljuk nagy raktárunkat a legjobb gyártmányu vásznak, chiffonok, canavász, oslavat és asztalneműekben.

Midőn az eddig irányunkban tanusított b. pártfogásért köszönetet mondunk, kérjük ezt a jövőben is főntartani, miért is mint eddig is szolid és pontos kiszolgálást biztosítunk

teljes tisztelettel

Kilényi C. és Társa
a „kék golyó“-hoz.

Nap- és esőernyők.

Nemez és szalmakalapok

Czerna és selyemkeziyűk harisnyák és nyakkendők.

AZ

„ARADI NYOMDARÉSZVÉNYTÁRSASÁG“

KÖNYVKÖTÉSZETÉBEN

Fő-út 51. sz. alatt az Arad-Csanádi vasutak palotájában, megrendelések elfogadtatnak: ékszerdobozok, képkeretek és mindenféle díszmunkák előállítására külföldi mintázat szerint; — nemkülönbön **dísz könyvkötések**, egész-, félbőr- vagy vászon-kötésben; — továbbá írómappák, csomagoló dobozok és minden a könyvkötészeti szakba vágó munkák készítése mérsékelt árak mellett.

Iskola-könyvek bekötése

a legrövidebb idő alatt és csinos kiállításban a legolcsóbb árak mellett eszközöltetik.